

Bir Ulusun imentoları: Galatasaray ve Fenerbahçe

Galatasaray ve Fenerbahçe birer spor kulübüne indirgenemez. Bu ifade çoğu zaman öylesine ağızlarda tekrarlanır. Futbola ve spora ilgisiz kişilerse bu ifadeleri yavan bulur. Ne de olsa bir topun peşinde koşan 22 kişiden ibaret bir oyun futbol. Dolayısıyla işin yabancıları için Galatasaray ve Fenerbahçe nasıl olur da bu oyundan büyük olur? İşte bu yazının amacı “top koşturulan bir oyunun” ve bu oyun etrafında kurulmuş kulüplerin nasıl ülkenin birleştirici güçleri olabildiğidir. Başka bir deyişle, bu yazıda bir ulusun çimentosunu oluşturan bayrak, marş ve kurucu önder sembolleri dışında Galatasaray ve Fenerbahçe'nin nasıl bu ülkenin birer imentosu, ulusal sembolü olabildiği Antony Smith'in geliştirdiği ve bir milliyetçilik kuramı olan etno-sembolizm perspektifinde değerlendirilecektir.

Etno-sembolizm, modern ulus devletin oluşumunda ve devamlılığında sembollerin, mitlerin, değerlerin ve geleneklerin önemini vurgulayan milliyetçilik araştırmalarında orta yolcu bir düşünce okulu olarak tanımlanabilir. Etno-sembolcüler, ulusun antikliğini ve la longue durée'sini (uzun bir zaman dilimi içinde var olan) savunan eleştirel bir modernizm teorisi olarak da tanımlanabilir. John A. Armstrong, Anthony D. Smith ve John Hutchinson ise önde gelen etno-sembolcü teorisyenler olarak sıralanabilir.

Smith, etnisitenin (ve çok zaman sonra ulusun) uzun yıllar içinde harmanlanan kültürün, inançların, aidiyet duygusunun ve bir arada yaşama istencinin sonucu olarak doğduğunu ifade eder. Bununla birlikte ulusun ve etnisitenin bütün varlığını geçmişteki kültürel çıktılara dayandırmak yanlış olur. Bu her zaman devam eden bir süreçtir. Buna etno-sembolizm içinde sembolik besleme veya sembolik mirasının büyütülmesi denilebilmektedir.

Bir topluluğun sembolik mirasının büyütülmesi ve yeniden yorumlanması, yalnızca ortak bir etnisite duygusu oluşturmakla kalmaz, aynı zamanda yeni ve beklenmedik durumlarda onu korumaya ve güçlendirmeye de yardımcı olur. Dolayısıyla etnisite veya ulusa bağlı kimlikler sürekli bir yenilenme ve üretim içindedir ki bugün var olabilmektedir. Bu üretimin veya sembolik beslemenin en iyi örnekleri olarak Galatasaray ve Fenerbahçe'yi göstermek mümkündür.

Bugün ülkede en çok taraftara sahip iki kulüp olarak anılan Galatasaray ve Fenerbahçe (Konda, 2017 Futbol ve Taraftarlık dosyası)¹ her ne kadar asırlık kulüpler olsa da yüzyıllar

---

¹ Konda'nın 2017 yılındaki Futbol ve Taraftarlık araştırmasına göre Futbol takımı sorulduğunda ilk sırada yüzde 26 ile Galatasaray gelirken, Fenerbahçe'nin yüzde 21,9 ile ikinci, Beşiktaş'ın yüzde 16,2 ile üçüncü ve

hesaba katıldığında Türk ulusunun bir etno sembolleri olarak genç görülebilirler. Buna rağmen belki de Türk ulusunun son yüzyılı kadar uzun ve yoğun bir asır yaşanmamıştır. Bugünden geçmişe bakarak bizi birleştiren şeyleri sayalım. Elbette çok vardır. Ama Fenerbahçe ve Galatasaray kulüpleri ve onların rekabetleri kadar insanları konuşmaya, tartışmaya ve her hafta ekranın önüne getirmeye, gerekirse eksi derecelerde statlara götürmeye razı getiren ne kadar şey vardır? Bazıları bunu sporda yaşanan şiddet üzerinden tartışabilir. Şiddet nereye taşınmıyor ki? Veya spor ile şiddeti hemen eşleştirmek ne kadar makul bir düşüncedir?

Spor şiddetten öte bir iletişim ve tanışma getirmektedir. Bugün statlara giden ve kafelere giden ve herkesin birbirine yabancı olduğu bir ortamda Galatasaray ve Fenerbahçe rekabetinden muhabbet edilmeye başlandığında herkes birbirini asırlardır tanıyormuşçasına konuşmaya başlamaktadır. Bu konuşmalar birbirine yabancı kitlelerin birbirini tanınmasını sağlamaktadır. İnsanların birbirini tanınması ve arkadaşlıklar hatta iş ilişkileri yürütmeleri birbirinden farklı olan kişilerin ortak bir kültür yaratmasına sebep vermektedir. Bu zaman içinde millî bütünleşmeyi de arttırmaktadır.

Futbolun politikacılar tarafından kitleleri uyutmak için kullanılan bir araç olduğu fikri günümüzün sönümlenmekte olan klişelerinden biridir. Özellikle Aralık 2023 yılında iptal edilen süper kupa maçı ve sonrasında yaşanan tartışmalar yukarıdaki önermeyi boşa düşürmektedir. Suudi Arabistan'da ülke yöneticilerinin ısrarlarına rağmen iki kulüp Atatürk'ün dışlandığı bir ortamda sahaya çıkmayı reddetmişlerdir ve bu kulüpler sahaya çıkmama gücünü sahip olduğu devasa taraftar kitlelerinden alabilmişlerdir. Aslında bu da bize örgütlü olmasa bile bir şekilde bağlı kitlelere sahip olmanın sağladığı direnci ve kuvveti göstermektedir.

Bugün yaşadığımız siyasi ortamda, gittikçe güvensizleşen ilişkiler içerisinde insanlar bir yere üye olmaktan öte, bir şekilde sempati ve bağlılık duyduğunu ifade etmekten kaçınmaktadır. Oysa bugün herkes Galatasaray ve Fenerbahçe aidiyetini açıklıkla ifade etmektedir. Bu aidiyet unsuru hem aidiyet duyan birey için hem de kulübü için bir güç yaratmaktadır. Ayrıca vatandaşların birbirleriyle daha çok iletişim kurması ve farklı kulüpler yoluyla ilişkiler kurmaları, ulusu da güçlendirmektedir.

Sonuç olarak, bugün futbolu hala siyasetin kitlelerin dikkatini dağıtmak için kullandığı bir afyon olarak görenler futbolun bu iklimini gördükten sonra fikirlerini revize edeceklerdir. Diğer yandan, Galatasaray ve Fenerbahçe kulüplerinin sahip oldukları taraftar ve medya gücüyle millî sembolleri ve değerleri toplumsallaştırdığını söylemek gerekir. Bundan da öte, Galatasaray ve Fenerbahçe artık bu ülkenin birer millî sembolü olmuşlardır. Bu iki kulüp milyonlarca yabancı insanı bir araya getirmekte, insanları birbirini tanıır ve birbiriyle hareket eder hale getirmektedir.

Aralarındaki rekabet zaman zaman tatsız sonuçlar da doğurmaktadır. Ancak bu tatsız tartışmalar bile artık hoş görülen ve arzulanan hale gelmiştir. Çünkü böyle tatlı tatsız tartışmalar da insanlar arasındaki buzları kırmaktadır. Zaten millî semboller ve değerlerin de amacı budur: İnsanların arasındaki buzları kırmak ve aralarını sıcak tutmaktır. Bugün Galatasaray ve Fenerbahçe bu fonksiyonları çok güçlü şekilde yerine getirmektedir.

KAYNAKÇA

Gellner, E. (1992). Uluslar ve Ulusçuluk, İnsan Yayınları

Smith, Anthony (2003). Nationalism and Modernism, Library of Congress Cataloging in Publication Data

Smith, Anthony (2009). Ethno-symbolism and Nationalism A cultural approach, Taylor & Francis e-Library

Smith, Anthony (2013). Nationalism: Theory, Ideology, History, Polity Press

Özkırımlı, Umut (2020). Milliyetçilik Kuramları Eleştirel Bir Bakış, Doğu-Batı Yayınları, Ankara

Özkırımlı, Umut (2003). The nation as an artichoke? A critique of ethnosymbolist interpretations of nationalism. Nations and Nationalism 9 (3), 339–355.

Futbol ve Taraftarlık (2017) Konda, <https://konda.com.tr/rapor/23/futbol-ve-taraftarlik>

Muhammet Ali Yunus, "Bir Ulusun imentoları: Galatasaray ve Fenerbahçe",

<https://www.fikirtepediya.com/kultur-sanat/bir-ulusun-cimentolari-galatasaray-ve->

[fenerbahce/](#) (Yayın Tarihi: 7 Nisan 2024).